

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa
(Trọn bộ 24 tập)
Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang
Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm
Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu
Sàigòn - 1998

--- o0o ---

Quyển thứ 351
HỘI THỨ NHẤT
Phẩm
HỎI NHIỀU CHẶNG HAI
Thứ 61 - 1

Bấy giờ, Cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát trọn nên phương tiện khéo léo như thế, từ phát tâm trở đi là trải bao thời? Phật nói: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi trải qua vô số trăm ngàn trăm ức muôn ức kiếp.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát trọn nên phương tiện khéo léo như thế, đã từng gần gũi cúng dường bao nhiêu Đức Phật? Phật nói: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này đã từng gần gũi cúng dường các Phật nhiều như cát Căng-già thầy.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát trọn nên phương tiện khéo léo như thế, đã từng vun trồng được bao căn lành? Phật nói: Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có Bồ thí Ba-la-mật-đa nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập, không có Tịnh giới Ba-la-mật-đa nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập, không có An nhẫn Ba-la-mật-đa nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập, không có Tinh tiến Ba-la-mật-đa nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập, không có Tịch lặng Ba-la-mật-đa nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập, không có Bát-nhã Ba-la-mật-đa nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có nội không nào mà chẳng viên mãn tinh siêng an trụ; không có ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không nào mà chẳng viên mãn tinh siêng an trụ.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có chơn như nào mà chẳng viên mãn tinh siêng an trụ; không có pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới, bất tư nghì giới nào mà chẳng viên mãn tinh siêng an trụ.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có khổ thánh đế nào mà chẳng viên mãn tinh siêng an trụ, không có tập diệt đạo thánh đế nào mà chẳng viên mãn tinh siêng an trụ.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có bốn tinh lục nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có bốn vô lượng, bốn vô sắc định nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có tám giải thoát nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có bốn niệm trụ nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có không giải thoát môn nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có vô tướng, vô nguyện giải thoát môn nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có năm nhãn nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập, không có sáu thần thông nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có Phật mười lực nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có pháp vô vong thất nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có tánh hằng trụ xả nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có nhất thiết trí nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có tất cả đà-la-ni môn nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có tất cả tam-ma-địa môn nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, không có hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập; không có Vô thượng Bồ-đề nào mà chẳng viên mãn tinh siêng tu tập.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này từ phát tâm trở đi, vun trồng căn lành như trên viên mãn. Do nhân duyên đây, trọn nên phương tiện khéo léo như thế.

Cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát trọn nên được phương tiện khéo léo như vậy, rất là hiếm có? Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người vừa nói. Bồ-tát Ma-ha-tát này trọn nên phương tiện khéo léo như thế rất là hiếm có.

Thiện Hiện phải biết, như vàng nhật nguyệt đi quanh chiếu soi cõi bốn đại châu làm sự nghiệp lớn, trong ấy có bao hoặc tình, phi tình theo thế lực ánh sáng kia mà chuyển đều thành việc mình. Như vậy, Bát-nhã Ba-la-mật-đa chiếu soi năm Ba-la-mật-đa kia làm sự nghiệp lớn. Bồ thí thấy năm Ba-la-mật-đa thuận theo thế lực Bát-nhã Ba-la-mật-đa mà chuyển đều thành việc mình.

Thiện Hiện phải biết, bồ thí thấy năm Ba-la-mật-đa đều được nhờ Bát-nhã Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, nên mới được tên là Ba-la-mật-đa. Nếu lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, bồ thí thấy năm chẳng được tên là Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện phải biết, như vua Chuyển luân, nếu không có bảy báu chẳng được tên là Chuyển luân Thánh vương, cần đủ bảy báu mới được tên là Chuyển luân Thánh vương. Bồ thí thấy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, nếu chẳng được Bát-nhã Ba-la-mật-đa nhiếp thọ, chẳng được tên là Ba-la-mật-đa, cần được Bát-nhã Ba-la-mật-đa nhiếp thọ mới được tên là Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện phải biết, như có nữ nhân giàu sang đoan chánh, nếu không được có kẻ cường phu gìn giữ, dễ bị đũa ác nhân làm xâm hại. Bồ thí thấy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, nếu không sức mạnh Bát-nhã Ba-la-mật-đa nắm giữ, dễ bị thiên ma và quyến thuộc làm trở hoại. Thiện Hiện phải biết, như có nữ nhân giàu sang đoan chánh, nếu được có kẻ cường phu gìn giữ, chẳng bị đũa ác nhân làm xâm hại. Bồ thí thấy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, nếu có được sức mạnh Bát-nhã Ba-la-mật-đa nắm giữ, tất cả thiên ma và quyến thuộc chúng chẳng năng làm trở hoại được.

Thiện Hiện phải biết, như có quân tướng khi lâm chiến trận, giới chuẩn bị áo giáp dao gậy, lân quốc oán địch chẳng làm hại được. Bồ thí thấy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, nếu chẳng xa rời Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, thiên ma quyến thuộc, người tăng thượng mạn, nhĩn đến Bồ tát Chiên-trà-la thấy, đều chẳng năng làm hoại được.

Thiện Hiện phải biết, như các tiểu vương châu Thiệm bộ, theo thời châu hầu Chuyển luân Thánh vương, nhờ vua Chuyển luân được đạo thắng xứ. Bồ thí thủy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như vậy, thuận theo Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nhờ thể lực Bát-nhã dẫn nhiếp nên mau tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện phải biết, như các nước phương Đông châu Thiệm bộ, không nguồn nào chẳng đều chảy tới sông cả Căng-già, cùng sông Căng-già đồng vào biển cả. Bồ thí thủy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, không pháp nào chẳng đều được Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu nhiếp dẫn, nên năng đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện phải biết, như tay hữu người làm được nhiều việc. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu cũng lại như thế, năng dẫn tất cả pháp lành thù thắng. Thiện Hiện phải biết, như tay tả người làm gì chẳng tiện. Bồ thí thủy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, chẳng năng dẫn sanh pháp lành thù thắng.

Thiện Hiện phải biết, ví như các dòng hoặc lớn, hoặc nhỏ đều vào biển cả, đồng một vị mặn. Bồ thí thủy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, đều được Bát-nhã Ba-la-mật-đa nhiếp dẫn nên đồng đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, do đây đều tên "Năng đến bờ kia".

Thiện Hiện phải biết, như vua Chuyển luân muốn ngự chỗ nào, bốn quân tùy tùng, xe báu đi trước. Vua và bốn quân nghĩ muốn ăn uống thời xe báu ngừng, đã ăn uống xong vua nghĩ muốn đi thời xe báu đi trước. Xe báu đi hay đứng tùy ý vua muốn, đến nơi chỗ rồi chẳng còn đi trước. Bồ thí thủy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, cùng các pháp lành muốn tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cần nhờ Bát-nhã Ba-la-mật-đa làm dẫn đường trước, tiền nghĩ cũng tùy chẳng lìa rời nhau. Nếu đến quả Phật chẳng đi trước nữa.

Thiện Hiện phải biết, như vua Chuyển luân đầy đủ bảy báu là xe báu, voi báu, ngựa báu, tâu chủ kho tàng báu, nữ báu, tướng báu, ngọc như ý báu. Vua Chuyển luân này muốn đến chỗ nào, bốn quân bảy báu trước sau vây tùng. Bây giờ, xe báu dù đi trước hết mà chẳng phân biệt tướng trước sau. Bồ thí thủy năm Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, cùng các pháp lành muốn tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, tất lấy Bát-nhã Ba-la-mật-đa làm dẫn đường trước. Nhưng Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng khởi nghĩ này: Ta đối Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tịch lự Ba-la-mật-đa là tối cao dẫn đường trước, kia tùy tùng ta. Bồ thí thủy năm Ba-la-mật-đa chẳng khởi nghĩ này: Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đi trước chúng ta, chúng ta lóc thóc theo sau. Vì có sao? Thiện Hiện! Ba-la-mật-đa và tất cả pháp tự tánh đều dần dần, không làm nên việc gì, hư dối chẳng thật, không vô sở hữu, tướng chẳng tự tại, in như ánh nắng, bóng sáng, trăng nước, tượng trong gương thủy. Trong ấy đều không có tự thể phân biệt tác dụng chơn thật.

Bây giờ, Cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu tất cả pháp tự tánh đều không, Bồ-tát Ma-ha-tát làm sao tinh siêng tu học Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tịch lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa, sẽ được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?

Phật nói: Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát đối sáu món Ba-la-mật-đa đây, khi siêng tu học hằng khởi nghĩ này: Hữu tình thế gian tâm đều điên đảo, chìm khổ sanh tử chẳng tự thoát được. Nếu ta chẳng tu phương tiện khéo léo, chẳng thể giải thoát khổ sanh tử cho kia. Ta phải vì các loại hữu tình kia tinh siêng tu học Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tịch lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa phương tiện khéo léo.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này khởi nghĩ đây rồi, vì các hữu tình xả vật trong ngoài. Xả rồi lại khởi suy nghĩ như vậy: Ta đối vật này đều không xả gì. Vì có sao? Vì vật trong ngoài đây tự tánh đều không, chẳng quan hệ với ta, chẳng khá xả vậy. Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này do quán sát tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa đây mau được viên mãn, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này vì các hữu tình trọn chẳng phạm giới. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này hằng khởi nghĩ đây: Ta vì hữu tình cầu tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, nếu dứt sanh mạng, chẳng cho mà lấy, hành dục tà hạnh là việc chẳng nên. Ta vì hữu tình cầu tới Vô thượng Chánh đẳng

Bồ-đề, thốt lời hư dối, thốt lời chia rẽ, thốt lời thô ác, thốt lời tạp uế là việc chẳng nên. Ta vì hữu tình cầu tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, phát khởi tham dục, giận dữ, tà kiến là việc chẳng nên. Ta vì hữu tình cầu tới Vô thượng Chánh **đẳng** Bồ-đề, cầu cảnh diệu dục, cầu giàu vui trời, cầu làm Đế Thích, Ma, Phạm vương thấy là việc chẳng nên. Ta vì hữu tình cầu tới Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, cầu trụ Thanh văn hoặc bậc Độc giác là việc chẳng nên. Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này do quán sát tu hành Tịnh giới Ba-la-mật-đa đây, mau được viên mãn, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này vì các hữu tình chẳng khởi giận dữ. Giả sử hằng bị lời khổ ngôn hủy báng, lăng nhục, cay đắng, nhức nhối thấu tim tủy, trọn chẳng phát khởi một niệm giận dữ. Nếu lại thường gặp đao trượng, đá gậy, khối thủy vật đánh đập nơi thân, cắt đứt mỡ xẻ, lóng đốt rời rã, cũng chẳng phát khởi một niệm ác tâm. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này quán sát tất cả tiếng như vang hang, sắc như chùm bọt. Ta vì nhiều ích tất cả hữu tình, chẳng nên với trong ấy vọng khởi giận dữ. Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này do quán sát tu hành An nhẫn Ba-la-mật-đa đây mau được viên mãn, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này vì các hữu tình siêng cầu pháp lành cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, ở thời gian giữa thường không biếng nhác. Vì có sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này hằng khởi nghĩ đây: Nếu ta biếng nhác, chẳng cứu vớt sanh lão bệnh tử các loại hữu tình được, cũng chẳng năng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này do quán sát tu hành Tinh tiến Ba-la-mật-đa đây mau được viên mãn, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này vì các hữu tình tu các thắng định, cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề trọn chẳng phát khởi tham sân si thấy tâm tán loạn. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này hằng khởi nghĩ đây: Nếu ta phát khởi tâm cùng hành với tham, tâm cùng hành với sân, tâm cùng hành với si và tâm đối việc khác tán loạn, thời chẳng năng tác thành những việc nhiều ích khác, cũng không năng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này do quán sát tu hành Tĩnh lự Ba-la-mật-đa đây mau được viên mãn, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này vì các hữu tình thường chẳng xa lìa Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu, cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, thường siêng tu học thắng huệ màu nhiệm thế gian và xuất thế gian. Sở dĩ vì sao? Bồ-tát Ma-ha-tát này hằng khởi nghĩ đây: Nếu khác Bát-nhã Ba-la-mật-đa, trọn chẳng năng thành việc lợi vui khác, cũng chẳng năng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Thiện Hiện! Bồ-tát Ma-ha-tát này do quán sát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây mau được viên mãn, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, Cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu sáu Ba-la-mật-đa tướng không sai khác, đều là Bát-nhã Ba-la-mật-đa nhiếp thọ vậy, đều **do** Bát-nhã Ba-la-mật-đa tu thành mãn vậy, nên hợp thành một Ba-la-mật-đa, nghĩa là Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì sao phải nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu đối bố thí thấy Ba-la-mật-đa là tối, là thắng, là trưởng, là tôn, là diệu, là vi diệu, là thượng, là vô thượng?

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người vừa nói. Bố thí thấy sáu Ba-la-mật-đa tướng không sai khác. Nếu không có Bát-nhã Ba-la-mật-đa, bố thí thấy năm chẳng được tên là Ba-la-mật-đa. Cần nhận Bát-nhã Ba-la-mật-đa, bố thí thấy năm mới được tên là Ba-la-mật-đa. Do năm Ba-la-mật-đa trước đây nhiếp ở Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nên chỉ có một Ba-la-mật-đa nghĩa là Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vậy nên, tất cả Ba-la-mật-đa không có tướng sai khác.

Thiện Hiện phải biết, như các hữu tình dù có các thứ thân tướng sai khác, nếu có lân cận núi chúa Diệu cao đều đồng một sắc. Bố thí thấy năm Ba-la-mật-**đa** cũng lại như thế, dù có các thứ phẩm loại sai khác, mà được Bát-nhã Ba-la-mật-đa nhiếp thọ nên đều do Bát-nhã Ba-la-mật-đa tu thành mãn vậy. Nương dựa Bát-nhã Ba-la-mật-đa, mới năng đến vào Nhất thiết trí trí, mới được tên là "Đến bờ kia" vậy. Đã đều đồng một vị, tướng không sai khác, nên chẳng thể thi đối đây là Bố thí Ba-la-mật-đa; đây là Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì có sao? Thiện Hiện! Sáu món Ba-la-mật-đa như thế đồng năng tới vào Nhất thiết trí trí, năng đến bờ kia, tướng không sai khác. Do nhân duyên đây, bố thí thấy sáu Ba-la-mật-đa tướng không sai khác.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Ba-la-mật-đa và tất cả pháp, nếu theo thật nghĩa đều không có sai khác kia đây hơn kém. Vì duyên có nào nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu, đối bố thí thấy Ba-la-mật-đa là tối, là thắng, là trưởng, là tôn, là diệu, là vi diệu, là thượng, là vô thượng?

Phật nói: Thiện Hiện! Như vậy, như vậy. Như người vừa nói. Nếu theo thật nghĩa Ba-la-mật-đa và tất cả pháp đều không có sai khác kia đây hơn kém. Chỉ nương thế tục ngôn thuyết tác dụng nói có đây kia, hơn kém, sai khác. Thi thiết Bồ thí Ba-la-mật-đa, thi thiết Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa, vì muốn độ thoát các loại hữu tình thế tục tác dụng sanh lão bệnh tử. Nhưng các hữu tình sanh lão bệnh tử đều chẳng phải thật có, chỉ giả thi thiết. Sở dĩ vì sao? Vì hữu tình không vậy, nên phải biết các pháp cũng vô sở hữu. **Bát-nhã Ba-la-mật-đa rõ thấu tất cả đều vô sở hữu**, năng vớt hữu tình thế tục tác dụng sanh lão bệnh tử. Do đây nên nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối bố thí thấy Ba-la-mật-đa là tối, là thắng, là trưởng, là tôn, là diệu, là vi diệu, là thượng, là vô thượng.

Thiện Hiện phải biết, như vua Chuyển luân có bao nữ bảo, đối trong người nữ là tối, là thắng, là trưởng, là tôn, là diệu, là vi diệu, là thượng, là vô thượng. Như vậy, Bát-nhã Ba-la-mật-đa đối bố thí thấy Ba-la-mật-đa là tối, là thắng, là trưởng, là tôn, là diệu, là vi diệu, là thượng, là vô thượng.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Phật dùng ý nào chỉ nói Bát-nhã Ba-la-mật-đa đối bố thí thấy Ba-la-mật-đa là tối, là thắng, là trưởng, là tôn, là diệu, là vi diệu, là thượng, là vô thượng? Phật nói: Thiện Hiện! Do Bát-nhã Ba-la-mật-đa đây năng khéo nhiếp lấy tất cả pháp lành, hòa hợp đem vào Nhất thiết trí trí, an trụ chẳng động, đem vô sở trụ mà làm phương tiện.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế, đối các pháp lành có lấy bỏ chẳng? Phật nói: Chẳng lấy bỏ vậy. Bát-nhã **Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối tất cả pháp không lấy không bỏ**. Vì có sao? Thiện Hiện! Vì tất cả pháp đều chẳng khá lấy chẳng khá bỏ vậy.

Bấy giờ, Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối những pháp nào không lấy không bỏ?

Phật nói: Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối sắc không lấy không bỏ, đối thọ tướng hành thức không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối nhãn xứ không lấy không bỏ, đối nhĩ tỷ thiết thân ý xứ không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối sắc xứ không lấy không bỏ, đối thanh hương vị xúc pháp xứ không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối nhãn giới không lấy không bỏ, đối nhĩ tỷ thiết thân ý giới không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối sắc giới không lấy không bỏ, đối thanh hương vị xúc pháp giới không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối nhãn thức không lấy không bỏ, đối nhĩ tỷ thiết thân ý thức không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối nhãn xúc không lấy không bỏ, đối nhĩ tỷ thiết thân ý xúc không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không lấy không bỏ, đối nhĩ tỷ thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ **không lấy** không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối địa giới không lấy không bỏ, đối thủy hỏa phong không thức giới không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối vô minh **không lấy** không bỏ; đối hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh lão tử sàu thân khổ ưu não không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối Bồ thí Ba-la-mật-đa không lấy không bỏ; đối Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối nội không không lấy không bỏ; đối ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biên dị không. bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẳm sâu đối chơn như không lấy không bỏ; đối pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới,

bất tư nghi giới **không lấy** không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối khổ thánh để không lấy không bỏ, đối tập diệt đạo thánh để không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối bốn tinh lự không lấy không bỏ; đối bốn vô lượng, bốn vô sắc định không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối tám giải thoát không lấy không bỏ; đối tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối bốn niệm trụ không lấy không bỏ; đối bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối không giải thoát môn không lấy không bỏ; đối vô tướng, vô nguyện giải thoát môn không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối năm nhãn không lấy không bỏ, đối sáu thần thông không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối Phật mười lực không lấy không bỏ; đối bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối pháp vô vong thất không lấy không bỏ, đối tánh hằng trụ xả không lấy không bỏ.

Bát-nhã **Ba-la-mật-đa** thẩm sâu đối nhất thiết trí không lấy không bỏ; đối đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối tất cả đà-la-ni môn không lấy không bỏ, đối tất cả tam-ma-địa môn không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối quả Dự lưu không lấy không bỏ; đối quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối Độc giác Bồ-đề không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu đối chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề không lấy không bỏ.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối sắc không lấy không bỏ, vì sao đối thọ tướng hành thức không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối nhãn xứ không lấy không bỏ, vì sao đối nhĩ tỷ thiết thân ý xứ không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối sắc xứ không lấy không bỏ, vì sao đối thanh hương vị xúc pháp xứ không lấy không bỏ?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối nhãn giới không lấy không bỏ, vì sao đối nhĩ tỷ thiết thân ý giới không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối sắc giới không lấy không bỏ, vì sao đối thanh hương vị xúc pháp giới không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối nhãn thức giới không lấy không bỏ, vì sao đối nhĩ tỷ thiết thân ý thức giới không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối nhãn xúc không lấy không bỏ, vì sao đối nhĩ tỷ thiết thân ý xúc **không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không lấy không bỏ, vì sao đối nhĩ tỷ thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ không lấy không bỏ?**

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối địa giới không lấy không bỏ, vì sao đối thủy hỏa phong không thức giới không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối vô minh không lấy không bỏ; vì sao đối hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh lão tử sầu thán khô ru não không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối Bồ thí Ba-la-mật-đa không lấy không bỏ; vì sao đối Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa không lấy không bỏ?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối nội không không lấy không bỏ; vì sao đối ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biến dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không không lấy không bỏ?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thẩm sâu vì sao đối chơn như không lấy không bỏ; vì sao đối pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế hư

không giới, bất tư nghi giới không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối khổ thánh đế không lấy không bỏ, vì sao đối tập diệt đạo thánh đế không lấy không bỏ?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối bốn tĩnh lự không lấy không bỏ; vì sao đối bốn vô lượng, bốn vô sắc định không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối tám giải thoát không lấy không bỏ; vì sao đối tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối bốn niệm trụ không lấy không bỏ; vì sao đối bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối không giải thoát môn không lấy không bỏ; vì sao đối vô tướng, vô nguyện giải thoát môn không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối năm nhãn không lấy không bỏ; vì sao đối sáu thần thông không lấy không bỏ?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối Phật mười lực không lấy không bỏ; vì sao đối bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối pháp vô vong thất không lấy không bỏ; vì sao đối tánh hằng trụ xả không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối nhất thiết trí không lấy không bỏ; vì sao đối đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối tất cả đà-la-ni môn không lấy không bỏ, vì sao đối tất cả tam-ma-địa môn không lấy không bỏ?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối quả Dự lưu không lấy không bỏ; vì sao đối quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối Độc giác Bồ-đề không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát không lấy không bỏ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao đối chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề không lấy không bỏ?

Phật nói: Thiện Hiện! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ sắc, như vậy đối sắc không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ thọ tướng hành thức, như vậy đối thọ tướng hành thức không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ nhãn xứ, như vậy đối nhãn xứ không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý xứ, như vậy đối nhĩ tỷ thiết thân ý xứ không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ sắc xứ, như vậy đối sắc xứ không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ thanh hương vị xúc pháp xứ, như vậy đối thanh hương vị xúc pháp xứ không lấy không bỏ

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ nhãn giới, như vậy đối nhãn giới không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý giới, như vậy đối nhĩ tỷ thiết thân ý giới không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ sắc giới, như vậy đối sắc giới không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ thanh hương vị xúc pháp giới, như vậy đối thanh hương vị xúc pháp giới không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ nhãn thức giới, như vậy đối nhãn thức giới không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý thức giới, như vậy đối nhĩ tỷ thiết thân ý thức giới không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ nhãn xúc, như vậy đối nhãn xúc không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý xúc, như vậy đối nhĩ tỷ thiết thân ý xúc không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ, như vậy đối nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ, như vậy đối nhĩ tỷ thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ địa giới, như vậy đối địa giới không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ thủy hỏa phong không thức giới, như vậy đối thủy hỏa phong không thức giới không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ vô minh, như vậy đối vô minh không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh lão tử sàu thân khổ ưu não, như vậy đối hành cho đến lão tử sàu thân khổ ưu não không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ Bồ thí Ba-la-mật-đa, như vậy đối Bồ thí Ba-la-mật-đa không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ Tịnh giới, An nhẫn, Tịnh tiến, Tĩnh lực, Bát-nhã Ba-la-mật-đa, như vậy đối Tịnh giới cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ nội không, như vậy đối nội không không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biên dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không, như vậy đối ngoại không cho đến vô tánh tự tánh không không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ chơn như, như vậy đối chơn như không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, **bình đẳng tánh**, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới, bất tư nghi giới, như vậy đối pháp giới cho đến bất tư nghi giới không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ khổ thánh đế, như vậy đối khổ thánh đế không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ tập diệt đạo thánh đế, như vậy đối tập diệt đạo thánh đế không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ bốn tĩnh lực, như vậy đối bốn tĩnh lực không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ bốn vô lượng, bốn vô sắc định, **như vậy đối bốn vô lượng, bốn vô sắc định** không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ tám giải thoát, như vậy đối tám giải thoát không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ, như vậy đối tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ bốn niệm trụ, như vậy đối bốn niệm trụ không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi, như vậy đối bốn chánh đoạn cho đến tám thánh đạo chi không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ không giải thoát môn, như vậy đối không giải thoát môn không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ vô tướng, vô nguyện giải thoát môn, như vậy đối vô tướng, vô nguyện giải thoát môn không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ năm nhãn, như vậy đối năm nhãn không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ sáu thần thông, như vậy đối sáu thần thông không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ Phật mười lực, như vậy đối Phật mười lực không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng, như vậy đối bốn vô sở úy cho đến mười tám pháp Phật bất cộng không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ pháp vô vong thất, như vậy đối pháp vô vong thất không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ tánh hằng trụ xả, như vậy đối tánh hằng trụ xả không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ nhất thiết trí, như vậy đối nhất thiết trí không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí, như vậy đối đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ tất cả đà-la-ni môn, như vậy đối tất cả đà-la-ni môn không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ tất cả tam-ma-địa môn, như vậy đối tất cả tam-ma-địa môn không lấy không bỏ.

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ quả Dự lưu, như vậy đối quả Dự lưu không lấy không bỏ. Chẳng suy nghĩ quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, như vậy đối quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ Độc giác Bồ-đề, như vậy đối Độc giác Bồ-đề không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát, như vậy đối tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát không lấy không bỏ. Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu chẳng suy nghĩ chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, như vậy đối chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề không lấy không bỏ.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ sắc, vì sao chẳng suy nghĩ thọ tướng hành thức? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng

suy nghĩ nhân xứ, vì sao chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý xứ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ sắc xứ, vì sao chẳng suy nghĩ thanh hương vị xúc pháp xứ?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ nhân giới, vì sao chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý giới? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ sắc giới, vì sao chẳng suy nghĩ thanh hương vị xúc pháp giới? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ nhân thức giới, vì sao chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý thức giới? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ nhân xúc, vì sao chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý xúc? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ nhân xúc làm duyên sanh ra các thọ, vì sao chẳng suy nghĩ nhĩ tỷ thiết thân ý xúc làm duyên sanh ra các thọ?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ địa giới, vì sao chẳng suy nghĩ thủy hỏa phong không thức giới? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ vô minh; vì sao chẳng suy nghĩ hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sanh lão tử sầu than khổ ưu não? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ Bồ thí Ba-la-mật-đa; vì sao chẳng suy nghĩ Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tiến, Tĩnh lự, Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ nội không; vì sao chẳng suy nghĩ ngoại không, nội ngoại không, không không, đại không, thắng nghĩa không, hữu vi không, vô vi không, tất cánh không, vô tế không, tán không, vô biên dị không, bốn tánh không, tự tướng không, cộng tướng không, nhất thiết pháp không, bất khả đắc không, vô tánh không, tự tánh không, vô tánh tự tánh không?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ chơn như; vì sao chẳng suy nghĩ pháp giới, pháp tánh, bất hư vọng tánh, bất biến dị tánh, bình đẳng tánh, ly sanh tánh, pháp định, pháp trụ, thật tế, hư không giới, bất tư nghì giới? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ khổ thánh đế, vì sao chẳng suy nghĩ tập diệt đạo thánh đế?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ bốn tĩnh lự; vì sao chẳng suy nghĩ bốn vô lượng, bốn vô sắc định? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ tám giải thoát; vì sao chẳng suy nghĩ tám thắng xứ, chín thứ đệ định, mười biến xứ? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ bốn niệm trụ; vì sao chẳng suy nghĩ bốn chánh đoạn, bốn thần túc, năm căn, năm lực, bảy đẳng giác chi, tám thánh đạo chi? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ không giải thoát môn; vì sao chẳng suy nghĩ vô tướng, vô nguyện giải thoát môn? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ năm nhân, vì sao chẳng suy nghĩ sáu thần thông?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ Phật mười lực; vì sao chẳng suy nghĩ bốn vô sở úy, bốn vô ngại giải, đại từ, đại bi, đại hỷ, đại xả, mười tám pháp Phật bất cộng? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ pháp vô vong thất, vì sao chẳng suy nghĩ tánh hằng trụ xả? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ nhất thiết trí; vì sao chẳng suy nghĩ đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ tất cả đà-la-ni môn, vì sao chẳng suy nghĩ tất cả tam-ma-địa môn?

Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ quả Dự lưu; vì sao chẳng suy nghĩ quả Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ Độc giác Bồ-đề? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ tất cả hạnh Bồ-tát Ma-ha-tát? Bát-nhã Ba-la-mật-đa thăm sâu vì sao chẳng suy nghĩ chư Phật Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề?